

XCVIII

supflui. Dr. n. Eccl. 43. Glificates deū quā
rūcūq; potitis supualebit adhuc s̄ cult' dñi
nus ordinat ad deū glificādū. q̄ nihil supflu
um i eo pōt eē. ¶ D. Extioz cult'e. pfectio q̄
dā cult' interioris q̄ ds col. fide spe t carita
teri Aug'dic in enchiridion. s̄ in fide spe t
caritate nō pōt eē aliqd supflui. ḡ neq; in
cultu dñino. ¶ D. Ad dñm cultū ptinet ut
ea deo exhibeam' q̄ a deo accepim'. sed oia
nia a deo accepim'. ḡ si totū q̄cgd possum'
facim' ad dei reverētiā: nihil supflui erit in
dño cultu. ¶ D. h̄ ē qd Aug'dic in 2. b do
ctrina xpiana q̄ bonis verisq; xpianis ēt l
lis sacris supsticioz figmēta repudiat. sed
yscras lsas ds colēdus ondīs. ḡ ēt in cultu
dñino pōt eē supsticio ex aliqd supfluitate.
¶ D. dō q̄ aliqd dō supflui dupl'r. Uno
fm absolutā quātitatē: t fm hoc nō pōt eē
aliqd supflui in dñiso cultu: q̄ nihil pōt hō
facere qd nō sit min' eo qd deo dz. Ilo' pōt
eē aliqd supflui fm q̄ttitāē pportōis: qz. s.
nō ē fini pportionatu. finis autē dñi cultus
ēt homo deo det glam' t ei se subyciat mē
re t corpe. t iō q̄cgd hō faciat qd ptinet ad
dei glam': t ad h̄ q̄ mēs hois deo subyciat:
t etiā corp' p moderatā refrenatōem occupi
scēriā fm dei t ecclē ordinatōem: t cōstue
tudinē eoz ḡbus hō muiuit: nō ē supflui in
dñino cultu. Si autē aliqd fit qd q̄ttum ē de
senō ptinet ad dei glam': neq; ad h̄ q̄ mens
bois feras in deū: aut q̄ carnis occupiscētie
ordinate refrenēt: aut ēt si fit p̄ter dei t ec
clesie institutōem: vñ h̄ suetudinē cōem: q̄
fm Aug. plegebñda est: totū h̄ reputādūz
ē supflui t supsticioz: q̄ in exterioribus so
lū z̄stes ad interiorēm dei cultum non per
tinet. Vñ Aug' in li. de vera religione indu
cit qd dicitur Luc. 17. Regnuz dei itra vos
est: loquil' contra supsticioz: q. s. exteriori
bus principalem curam ipendunt. ¶ Ad pri
mū ḡ dō q̄ in ipsa dei glificatō implicat q̄
id quod fit pertineat ad dei glam': per quod
excludit supstitionis supfluitas. ¶ Ad se
cūdū dō q̄ per fidem spem t caritez ani
ma subycitur deo. vnde in eis non potest eē
aliqd supfluum. aliud autē est de exteri
oribus actibus qui quādoq; ad hec non per
tinent. ¶ Ad tertiu dicendum q̄ ratio illa
procedit de superfluo quantum ad quantita
tem absolutam.

Einde z̄side

randū ē de idolatria. Et cir
ca h̄ querunt q̄ uoz. p̄ vtr
idolatria sit spēs supsticioz.

2° vtr sit petri. 3° vtrum sit
guissimum pctōz. 4° de cā huīus peccati.
Utrū autē cū idolatria sit cōicādū dictū ē s̄
cū de infidelitate ageret.

Ad primum sic pro

cedē. Videſ q̄ idolatria non ponat recte
spēs supsticioz. Sicut. n. heretici sūt ifideles
ita t idolatre. sed heres ē spēs infidelitatis:
vt s̄ h̄tū ē. ḡ t idolatria n̄ ē spēs supsticioz
¶ D. Latria ptinet ad h̄tū religionis cui
opponit supsticioz. h̄ idolatria vñ vniuoce di
ci cū ea latria q̄ ad verā religionē ptinet: sic
.n. appetitus false beatitudinis cū appetitu h̄e
beatitudinis vniuoce dicis: ita cu't' falſoz de
orū q̄ dō idolatria vniuoce videſ dici cū cul
tu veri dī q̄ e latrīa vñ religiōis. ḡ idolatria
n̄ ē spēs supsticioz. ¶ D. Illud qd nihil est
nō pōt eē aliquid generis spēs: h̄ idolatria ni
hil eē videſ: dicit. n. apl's. i. ad Cor. 8. Scim'
q̄ nihil ē idoliū i mundo. Et. i. io. Quid ḡ di
co q̄ idolis imolatū sit aliqd: aut q̄ idolus
sit aliqd. q̄ dicat nō imolare aut idolis p̄pē
ad idolatriā ptinet. ḡ idolatria q̄ nihil exīs
nō pōt eē supsticioz spēs. ¶ D. Ad supsticio
nē ptinet exhibere cultū dñm cui nō debet.
sed culē dñinus sicut nō obef idolis: ita nec
alys creaturis. Vñ ad R. o. p. quidam vtrū
perātur de h̄ q̄ coluerūt t servuerūt potius
creaturis q̄ creatori. ḡ incōuenienter huius
mōi supsticioz spēs idolatria noīaf: sed obef
et poti' noīari latrīa creature. ¶ D. h̄ est
qd Act. 17. vñ q̄ Paulus cū Athēis expecta
ret: scitabat spūs ei' i h̄o vidēs idolatrie de
ditā ciuitatē. Et postea dixit. Vñ i athenien
ses poīa q̄ supsticioz vos indicō. ḡ idola
tria ad supsticioz ptinet. ¶ D. dicendū q̄ si
ent s̄ dēz ē: ad supsticioz ptinet excedē obitū
modū dñi cult': qd qdē p̄cipue fit qñ dñ'
cult' exhibēt cui nō dz exhibēt. debet autē ex
hiberi soli sūmo deo. s. ic. eatō: vt s̄ h̄tū est
cū de religione ageret. t iō cuicūq; creatur
e dñ' cultus exhibeat supsticioz ē. h̄ i
aut cult' dñinus sīc creature a sensibilib' exhib
ebat p̄ aliquid sensibilia signa. puta sacrificia:
laudes t alia buīusmodi: ita ēt eē exhibebat

creature repūtate p aliquā sensiblē formaz
seu figurā q̄ idolu dī. Diuersimode tñ cult⁹
dinus his idolis exhibebat. Quidā n.p quā
dā nephariā artē imagines quasdā cōstidue
bāt: q̄ vtute demonū aliq̄s certos effect⁹ ha
bebāt: vñ putabāt in ipis imaginib⁹ eē ali
qd dinitatis: t p seqns dinus cult⁹ eis de
beret. t h̄ sūt opinio Hermetia ternegit: i:
ut Aug⁹ dicit i. 8. de ciui. dei. Alij vo nō exhi
bebāt cultū dinitatis ipis imaginib⁹: sed
creaturis q̄rū erāt imagines. At vtrūq; hoꝝ
tangit apls ad Ro. i. Nā q̄tū ad p̄mū dicit:
Mutauerūt gl̄am icorruptibilis dei i fīlītū
dinē imaginis corruptibilis hois t uolucrū
t q̄drupedū t spēntū. Quātū āt ad sc̄dū sub
dit. Coluerūt t fūierūt poti creature q̄ cre
atori. Hoꝝ tñ sūt triplex opinio. Quidāz n.
estimabāt quosdā hois deos fuisse quos p
eoz imagines colebant: sicut iouē mercuriū
t alios b̄i. Quidā vo estimabāt totū mūdū
eē unū deū: nō pp̄ corpalem subam: sed p
pter aiam quā deū eē credebāt: dicētes deū
nihil aliud eē q̄z atam motu t rōne mūdum
gubnamē. sī hō dī sapiēs. pp̄ aiam n. ppter
corp⁹. vñ putabāt toti mūdū t oib⁹ ptib⁹ ei⁹
esse cultū dinitatis exhibēdū celo: aeri: aq: t
oib⁹ huūsmōi ptib⁹: t ad h̄ referebāt noīa
t imagines suor̄ deoz: sicut Clarro dicebat
t narrat Aug⁹ i. 7. de ciui. di. Alij vo. s. pla
tōici posuerūt vñi eē sūmū deū cāz oīz: p⁹
q̄z ponebāt eē subas q̄sdā spūales a summo
deo creatas q̄s deos noiabant p̄cipiatē. s.
dinitatis: nos āt eos āgelos dicim⁹: p⁹ q̄s
ponebāt aias celestū corpor̄: t sub his de
mones quos dicebat eē aerea q̄dā aialia. t
sub his ponebāt aias hoīum q̄s p̄ vituis me
ritū ad deoz v̄l demonū societatem assumi
credebāt: t his oībus cultū dinitatis exhi
bebāt: vt Aug⁹ narrat in. 8. de ciui. dei. Has
aut̄ duas ultimas opiniones dicebat vñi
ad physicā theologiā: quā phī considerabāt in
mūdū: t docebāt in scholis. Aliā vo de cul
tu hoīum dicebat p̄tinere ad theologiā fabu
larē: q̄ fm̄ signēta poetaz repūtabāt i thea
tris. Aliā vo opinione de imaginib⁹ dicebat
p̄tinere ad ciuilē theologiā q̄ per p̄tifices
celebrabāt in tēplis. Qia a t hec ad supsti
tēm idolatrie p̄tinebāt. Vñ Aug⁹ dīc i. 2. d̄
doc. xp̄iana. Supstitiōsū ē q̄gd institutum
ab hoib⁹ ē faciēda t colēda idola. v̄l p̄tines
ad colēdū sicut deū creaturā partē ve ullam

creature. Ad p̄mū ḡ dō q̄ sicut religio n̄
ē fides s̄z fidei p̄testatio p̄ alīq̄ extīo signa:
ita supstītio ē q̄dam infidelitatis p̄testatio
p̄ exteriorē cultū: quā quidē p̄testatōm no
mē idolatrie siḡt: nō aut̄ nomē heresis: s̄z so
liū falsā opinionē: t iō heresis ē sp̄s ifidelita
tis: sed idolatria ē sp̄s supstitutionis. Ad
secundū dō q̄ nomē latrie dupl̄ p̄t accipi
Uno. n. mō p̄t signē hūanū actū ad cultū
dei p̄mē: t fm̄ h̄ nō uariabīs signō h̄ no
minis latria cuicūq; exhibeat: q̄ illud cui ex
hibet nō cadit fm̄ h̄ in ei⁹ diffinītō. t fm̄
h̄ latria vnuoce dices fm̄ q̄ p̄tinet ad uerā
religionē: t fm̄ q̄ p̄tinet ad idolatriā: sī fo
lūtio tributi eniuoce dīf̄: sīne exhibeat vo re
gi sīne falso. Alio⁹ accipit latria p̄t ē idem
religioni: t sic cū sit vñtis de rōne eius ē p̄
cultus dinus exhibeat ei cui v̄s exhibeti: t
fm̄ hoc latria equoce dices de latria v̄e reli
gionis t de idolatria sicut prudētia egnōce
dī de prudētia q̄ ē vñtis: t de prudētia q̄ ē
carnis. Ad tertium dō q̄ apls intelligit
idolū n̄bil eē in mūdū: q̄ imagines ille que
idola diceban̄ nō erāt aīate: aut̄ aliquā vir
tutē dinitatis h̄ntes. sicut Hermes ponebat
q̄i eēt alīq̄ p̄positum ex spū t corpore. t sīt̄
intelligēdū ē p̄ idolis nō ē alīq̄ imolatū:
q̄ p̄ huūsmōi imolatiōm carnes imolati
cie aliquā scīficatōm seqbans v̄ gentiles
putabāt: neq; aliquā imunditiā v̄t putabāt
iudei. Ad quartū dicēdū q̄ ex cōi v̄ne
tudine qua creaturas quascunq; colebāt gē
tiles sub quibusdā imaginib⁹ impositūz ē h̄
nomē idolatria ad signū quēcūq; cultū cre
ature: ēt si sine imaginib⁹ fieret.

Ad secundū sīc p̄tō
cedit. Vñ q̄ idolatria nō fit p̄tē. Nibil. n.
ē p̄tē q̄dā vñtis i cultū deī assūmit. s̄z ve
ra fides imagines quasdā assūmit ad dinus
cultū. nā t in tabnaculo erāt imagines che
rubin: vt legit̄ Exo. 25. t in eccl: i q̄dā imagi
nes ponunt̄ quas fideles adorāt. ḡ idolatria
fm̄ quā idola adorant̄ nō ē p̄tē. t p̄. Cui
libet supiori ē reuerētia exhibēda: t angeli
t aī sc̄oz sīt nob̄ supiores. ḡ si eis exhibeat
reuerētia p̄ aliquē cultū v̄l sacrificiōw: v̄l ali
quoz huūsmōi nō erit p̄tē. t. Eūm⁹
ds interiori cultū mētis ē colēdū: fm̄ illō
Job. 4. Deū oīz adorare in spū t vītate. Et
Aug⁹ dīc in enc̄hiridion q̄ ds colīs fide spe

z caritate.pót aut̄ ɔtingere q̄ aligs exterius
idola colat:interius tñ a va fide nō discedat
ḡ videſ q̄ sine p̄iudicio diuini cultus possit
aligs exterius idola colere. **H**z 5 est qđ
Ero.20. dī. Nō adorabis ea.s.exterius: neq̄
coles.s.interius: vt glo.exponit: z loqu⁹ de
sculptilib⁹ z imaginib⁹.ḡ pctr̄ ē idolis ex
teriorē vel interiorē cultū exhibere. **B**n⁹
dō q̄ circa hoc alig dupl̄ errauēt. **M**indaz
.n.putauerūt q̄ offerre sacrificiū z alia ad
latrā pertinetia nō solū sumo deo sz ēt aligs
supra dictis eēt debitū z ḡ se bonū:eo q̄ cui
libet supiori nāe diuinā reuerētiā exhibēdā
putat quasi deo pp̄igori. **H**z B irrōabilit̄ dr̄
nā tñ oēs supiores ruereri debeam⁹: nō tñ
cadē reuerētiā oib⁹ debet. sz aligd spāle sū
mo deo debet q̄ singlari rōne oēs excellit: z
B̄ latrie cul⁹. Nec pót dici sicut qđā puta
uerūt: b̄ visibilia sacrificia dūs aligs ɔgruere
illi vo sumo deo tanq̄ meliori meliora.s.pu
re mētis officia:qđ vt Aug⁹ dicit i. io. d̄ ciui.
dei: exterioria sacrificia ita sūt signa interio
rū:sic vba sonātia signa sūt rex: quo circa si
cut orātes atq̄ laudātes ad deū dirigimus si
gnificātes voces.cui tñ res ipas in corde q̄s
significam⁹ offerrim⁹:ita sacrificātes nō al
teri visibile sacrificiū offerēdū eē nouerim⁹
q̄ ei cu?in cordib⁹ nr̄is in visibile sacrificium
nosip̄ eē ðbem⁹. **A**ly vo estimauerūt latrie
cultū exteriorē nō eē idolis exhibēdū tanq̄
ḡ se bonū aut opportunūz: sed tanq̄ vulgari
suetudini ɔtonū:vt Aug⁹ in.6. de ciui. dei
introduc **H**enecā dicēt. **S**ic ingt adorabi
mus: vt z meminerim⁹ h̄i cultū magis ad
mōrē q̄ ad r̄e ptinere. **E**t in li.de va religiōe
Aug⁹ dicit nō eē religionē a ph̄is querēdā q̄
eadē sacra recipiebat cū ppl̄is: z de suoy de
oy nā ac sumo bono dr̄sas ɔriasq̄ srias in
scholis psonabat. **E**t hūc ēt errore securi sūt
qdā hereticī asserētes nō eē p̄iculōsuz si q̄s
p̄secutōis tpe dephēsus exteri⁹ idola colat:
dū tñ fidē i mēte seruat. **S**ed B̄ apparet ma
niseste falsū. **N**ā cū exterior cultus sit signū
interioris cult⁹:sicut ē p̄nitiosū mēdaciūm si
q̄s vbi asserat ɔriti ei⁹ qđ p̄ verā fidē tenet i
corde:ita ēt ē p̄nitiosa falsitas si q̄s exteriorē
cultū exhibeat alicui ɔ id qđ sentit i men
te. **U**i Aug⁹ dicit ɔ **H**enecā i.6. de ciui. dei.
q̄ eo dānabilius colebat idola q̄ illa q̄ men
daci⁹ agebat sic agēt vt cū pp̄lo vacis agere
estimaret. **V** Ad primū à dō q̄ neq̄ i veteri

legis tabernaculo seti tēplo neq; ēt nūc ima
gines in ecclia institūtūr: vt eis cult^o latrie
exhibeat: s; ad quādā significatōem vt p h*i*
imagines mētib^o hōium ipzimaf^z & firmet
fides de excellētia āgeloz & scōp. **H**ecus āt
ē de imagine xp̄i cui rōne diuinatis latria
debet: vt diceſ in. 3. **A**d secūdūz & tertīū
pz responsio p ea que dicta sunt.

Ad tertium sic proce

dīc. *V*ide q̄ idolatria nō sit grauiissimū pec-
cator. *P*essimū.n. opponit optimo: vt dicit
.etbi. sed cult⁹ interior q̄ s̄sistit in fide spe
z caritate ē melior q̄ cult⁹ exterior. ḡ ifidelis
tas desperatio z odiu dei q̄ opponunt cultui
infiori sūt ḡuiora p̄tī q̄ idolatria q̄ opponi-
tur cultui extiori. **T**āto aliqd p̄tī gra-
uius ē q̄pto magis ē ī deū: sed dīrect⁹ alijs
v̄r ī deū agē blasphemādo v̄l fidei impugnā-
do q̄ cultui dei alij exhibēdo: qd p̄tinet ad
idolatriā. ḡ blasphemia v̄l impugnatio fidei
i graui p̄tī q̄ idolatria. **T**āto ma-
la cuiuslibet malitia p̄minat id ī sed
q̄

la maioribus malis puniri videt. sed pcam
idolatrie puniti est pcam non nisi ut dicitur ad Ro.
p. g. pcam nonnam est quia pcam idolatrie. **¶**
Aug. dic. 20. **5** Faustus. Neque vos s. maiche
os paganos dicim aut scisma paganoz: sed

Dicendū φασιν αλλοι πειραται μακρινες
τεδι διπλη **Uno** ex pte ipso peti: τι sic pec-
catū idolatrie γνωστον είναι. Βιτινή τρέμη re-
publica γνωστον είναι φασιν αλλοι honorē regi-
um alteri ipendat φασιν regi: τι quā itū i se εί-
totū reipublice perturbat ordinē. Ita i pecca-
tis φασιν deū omittunt φασιν sunt maxima: gra-
uissimum είναι φασιν αλλοι honorē dinū creature
ipendar: τι φασιν είναι i se facit aliū deū i mu-
ndo minores principatū dinum. Alio: potest at-
τεδι φασιν peccati et pte insius peccati sic

Dicit grauius et peccatum ei⁹ q̄ peccat scientē q̄ ei⁹
q̄ peccat ignorāter. ⁊ fm h̄ nihil phibet gra-
minus peccare hereticos q̄ scientē corūput si
dē quā acceperūt q̄ idolatras ignorāter pec-
cates: ⁊ silt̄ est aliqua alia peccata p̄st eē ma-
iora pp̄l maioriē d̄tēpiū peccatis. Ad pri-
mū ḡ dō q̄ idolatria p̄supponit interiorē in
fidelitatē: ⁊ adycit exteri⁹ indebitū cultū. si
ho sit exterior tñ idola tria absz̄ interiori ifi-
delitate ad dif̄ culpe falsitatis vt p̄s dictū ē
Ad secūdum dō q̄ idola tria includit ma-
gnā blasphemiam: q̄ dō substrabit̄ dñi sinḡa
ritas: ⁊ fidē ope impūgt̄ idolatria. Ad ter-
tiū dō q̄ qr̄ de rōne pene ē q̄ sit h̄ volūtate
pctn̄ p̄ q̄ aliud puniſ opz̄ eē magis manife-
stu vt ex h̄ h̄ sibi ipsi ⁊ aliȳ d̄testabilis red-
dat: nō aut̄ opz̄ q̄ sit grauius: ⁊ fm hoc pec-
catū qđ ē h̄ nām minus ē pctn̄ q̄ idolatrie:
sed qr̄ ē manifestius: puniſ q̄i zueniēs pena
peti idolatrie: vt. I. sicut hō p̄ idola triā puer-
tit ordīnē diuini honoris: ita p̄ pctn̄ h̄ nām:
p̄pē nāe ſufiſiblē pueritatē patias. Ad
quartū dicēdū q̄ heres̄ manicheor̄ etiam
q̄tū ad genus peccati quior̄ ē q̄ pctn̄ alioz̄
idolatrāp: q̄ magis derogat diuino hono-
ri ponēdo duos dōs h̄rios: ⁊ multa vana fa-
bulosa de deo sinḡerēs: secūdū aut̄ de aliȳ here-
ticiq̄ vñ dñi cof̄tentur: ⁊ eū solū colunt.
Ad qntū dō q̄ obſuatio legis ip̄e grē nō
ē oīo eq̄lis idolatrie fz̄ gen⁹ pcti: fz̄ pene eq̄
lis: qz̄ etrūq̄ ē soēs pessifere ſup̄titōis.

Ad quartuz sic pro

cedid. Vide q̄ cā idolatrie nō fuerit ex pte
hois. In hoie. n. nibil ē nisi v̄l' nā v̄l' k̄tus v̄l'
culpa: sed cā idolatrie n̄ potuit eē ex pte na
ture hois: qn̄ pot̄ nālis rō hois dictat q̄ sit
vn̄ d̄s: z q̄ nō sit mortis cult̄ d̄inus exhibi
bēdus: neq; reb̄ inaīat: s̄l̄r ēt nec idolatria
bēt cām in hoie ex parte k̄tutis: q̄ nō pōt ar
bor bona fructus malos facē: vt d̄f Mat̄.
-7. neq; ēt ex pte culpe. q̄r vt d̄f S̄p. i.4°. in
kāndox idoloꝝ cultūra oīs mali est z vitium
z finis. q̄ idolatria nō h̄z cām ex parte hois.
Pea que ex pte hois causat: oī tpe i ho
minibus inueniūtur: nō aut̄ sp̄ fuit idolatria
sed in sc̄da etate legis eē adinuēta: vt a Nē
broth q̄ vt d̄f cogebat hoies ignēz adorare.
vel a Kino qui imaginem patris sui Belis
adorare fecit. Apud grecos aut̄ vt Isidorus
refert: P̄zomeithens p̄imus simulacra bouūz

de luto finxit. Judei vō dicitū q̄ Ismabel p̄
mus simulacru de luto fecit. Lessauit ēt i se
xta etate idolatria ex magna parte. q̄ idola
tria nō hūit cām ex parte hoīis. ¶ D. Aug⁹
dicit. 21. de ciuii. dei. Neq̄ potuit p̄mū nisi in
illis. s. demonib⁹ docētib⁹ disci qd ḡsq̄ illoꝝ
appetat qd exhiboreat: aut quō iniurie noīe q̄
cogat. vñ magice artes eaq̄q̄ artifices exre
uerut. eadē aut rō vñ eē de idolatria. q̄ idola
tria cā nō ē ex parte hoīum. ¶ H̄z̄ 5̄ e q̄ di
cis H̄sp. i. 4⁹. H̄p̄uacuitas hoīum h̄. Ido
la adinuenit in orbe terrarꝫ. ¶ R⁹ vō q̄ ido
latrie ē duplex cā. Una qdē dispositiua: ⁊ h̄
fuit ex pte hoīum. ⁊ h̄ tripl̄. p̄ quidē ex ior
dinatōe affectus: put. s. hoīes aliquē hoīem
v̄l nimis amātes: v̄l nimis venerātes bono
ré diuinū ei ipenderūt. ⁊ h̄ cā assigūt H̄sp
i. 4⁹. Acerbo luctu doles p̄at cito sibi rapti si
ly fecit imaginē: ⁊ illū q̄ tunc q̄si hō mortu⁹
fuerat: nūc tanq̄ deū colere cepit. Et ibidem
ēt subdit q̄ hoīes aut affectui aut regib⁹ def
uientes: icōicabile nomē. s. dinitatis lignis
⁊ lapidib⁹ imposuerunt. 2⁹ pp̄t h̄ q̄ hō nāli
ter de reputatōe delectas: vt ph̄s dicit i poe
tria sua: ⁊ iō hoīes rudes a principio vidētes
p̄ diligētiā artificiū imagines hoīum exp̄ssi
ue factas: diuinitatis cultū eis ipenderunt.
Vñ dī H̄sp. i. 3⁹. V̄i quis artifex faber d̄ fil
ia lignū rectū secuerit ⁊ p̄sciam sue artis fi
guret illud: ⁊ assimilet imaginē hoīis: d̄ suba
sua ⁊ filiis ⁊ nuptiis votū faciēs ingrit. 3⁹
pp̄ter ignoratiā v̄i dei: cui excellētiā hoīes
nō considerantes q̄busdā creaturis pp̄ter pul
chritudinē seu ſtuē diuinitatis cultū exhi
buerūt. Vñ dī H̄sp. i. 3⁹. Neq̄ opib⁹ attēden
tes agnouerūt qs artifex eēt: h̄ aut ignē aut
spīn aut citatū aerē aut gyp̄ stellarꝫ aut nūni
am aquā aut solē aut lunā rectores oīb̄ fra
rū dos putauerūt. Alia āt cā idolatrie fuit cō
ſūmatiua ex pte demonū q̄ se colēdos hoīib⁹
erratib⁹ exhibuerūt i idolis dādo rīſa: ⁊ ali
qua q̄ videbāſ hoīib⁹ mirabilia faciēdo. Vñ
⁊ i ps. dī. D̄es dī gentiū demonia. ¶ Ad p̄
muꝫ ḡ dō q̄ cā dispositiua idolatrie fuit ex pte
nāe hoīis defect⁹: v̄l p̄ i grātiā intellect⁹: uel
p̄ inordinatōem affectus ut iocūtū ēt: ⁊ h̄ ēt
ad culpā pertinet. dicit aut̄ idolatria ēē cā
initiū ⁊ finis oīs pte: q̄ n̄ ē aliqd gen⁹ pte
qd infđū idolatria nō p̄ducat: ul̄ exp̄ſse idu
cedo p̄ modū cā: ul̄ occasionē p̄bendo per
modū inīty l̄ p̄ modū finis inīptū pte alīq

assumebatur in cultu idolorum; sicut occisiones hominum et mutilationes membrorum et alia hominibus. et in aliqua parte non idola triplex erat quod ad ipsam hominem disponitum. **A**d secundum dicendum quod in prima etate non fuit idolatria, propter recentem memoriam creaturis mundi: ex quo adhuc vigebat cognitio vestrum dei in mente homini. in sexta autem etate idolatria est exclusa per virtutem et doctrinas Christi de diabolo triumphavit. **A**d tertium dicendum quod ratione illa procedit de causa consummativa idolatrie.

Einde consideremus
ratiō est de superstitione divina
tiua. Et circa hunc quattuor octo
per virtutem dīnatio sit p̄tēm. **T**ertius
virtus sit sp̄s superstitionis. **S**extus
de sp̄bus dīnatōis. **Q**uartus de dīnatoe quod sit p̄d
mones. **S**extus de dīnatoe quod sit pastra. **T**ertius
dīnatio quod sit p̄ somnia. **S**extus de dīnatoe quod sit
per auguria et alias hominibus obseruatōes. **S**extus
de dīnatoe quod sit per sortes.

Ad primū sic proce
dit. Videret quod dīnatio non sit p̄tēm. Dīnatio.
non ab aliis dīno noscatur: sed ea quod sunt dīna magis
ad scitare prīncipem quod ad p̄tēm. quod videtur quod dīnatio
non sit peccatum. **P**. Aug⁹ dīc in libro de
liberis. Quis audiret dicere disciplinaz esse
malum. Et iterum. Nullo modo dixerim aliquam
intelligentiam malam esse posse. sed aliq̄ artes sunt
dīnatiue: ut p̄z p̄ p̄tēm in libro de memoria. videtur
at ipsa dīnatio ad aliquā intelligentiaz
vitatis p̄tinere. quod videtur quod dīnatio non sit p̄tēm.
P. Naturalis inclinatio non est ad aliquod ma
lum: quod nam non inclinat nisi ad simile sibi: sed ex na
turali inclinatio homines sollicitant p̄noscē futuros
eventus: quod p̄tinet ad dīnatoe: quod dīnatio non
est p̄tēm. **S**ed hoc est quod dīcitur Deuteronomio: Non sit quod
p̄bitones cōsulat neque dīnos. Et iuste dīcret. id.
quod dīcitur. Qui dīnatoes expertūs sibi regulis q̄n
quenam iaceant finis gradus p̄nisi diffinitos.
P. Dicendum quod in noī dīnatois intelligunt
quod p̄noscē futuros. Futura autē duplicit
p̄noscē p̄nisi. uno quod est in suis causis. alio in
seip̄s. Causa autē futuros tripliciter se habet.
Quedam. non producunt ex necessitate et sp̄ suos
effectus. et hominibus effectus futuri per certitudinez
p̄noscē et p̄noscē possunt ex consideratōe suarum
causarum: sicut astrologi p̄noscēnt eclipses
futuras. Quedam vero causa p̄ducunt suos effectus.

Et ex necessitate et sp̄s ut ipsib⁹ raro tamen officiū
et per hominibus causas p̄noscē effectus futuri non
quod est per certitudinem sed per quādam cōiecturam
sicut astrologi per consideratōem stellarum
quodā p̄noscere et p̄noscē p̄nisi de pluvias et sic
citatibus. et medici de sanitate morte. Que
dam causa sicut quod si finis se considerent se habet ad
utrumlibet. quod p̄cipue videtur de potentibus rationibus
quod se habet ad opposita finem p̄tēm. et tales
effectus vel est si quod effectus ut in paucioribus casu
accidit. ex nālib⁹ causis consideratōez causarum
p̄noscē non p̄nisi: quod eorum causa non habet inclinatōez
determinatā ad hominibus effectus. et id effectus cuius
hominibus p̄noscē non p̄nisi nisi in seip̄s considerent.
hominibus aut in seip̄s hominibus effectus considerare
p̄nisi solū sicut p̄nites: sicut cum homo videt sorte
currere et abulare. sed considerare hominibus in
seip̄s anteq̄ siat est de p̄p̄tēm: quod solus in sua
eternitate videt ea quod futura sicut quod p̄noscē: ut in p̄
habitu est. **V**nus dīc Ista. 41. Annūciate que
vera sicut in futurū. et sciēte quod vobis estis vos.
Si quis habens hominibus futura p̄noscēre aut p̄noscē
quocunq̄ modo p̄surpat nisi deo reuelante:
manifeste usurpat sibi quod deo est. et ex hoc alio
dīni dīcūt. **V**nus dīc Iustus in libro ethimologiā.
Dīni dicti qui deo pleni. dīnitate. non se
plenos simulat et astutia quodā fraudulentie
hominibus futura cōiectat. Dīnatio quod non dīcī
si quis p̄noscēt ea quod ex necessitate eueniūt uel ut
in plurib⁹ quod humana ratione p̄noscē p̄nisi. neque etiam
si quis futura alia cōtingentia deo reuelante
cognoscat. tunc non ipse dīnatur. i. quod dīnū est
facit. sed magis quod dīnū est suscipit. tunc autē solus
dīnatur qui sibi idēbito modo usurpat p̄noscē
ciationē futuros euentū. hoc autē cōstat eē
p̄tēm. vñ dīnatio sp̄ est p̄tēm. et p̄p̄tēm Jero dī
cit super Michælē quod dīnatio sp̄ in malā p̄terz
cipit. **A**d primū quod dīnatio non dīcī
ab ordinata participatōe alicui dīni: sed ab
debita usurpatōe ut dīcitur est. **A**d secundum
dīnatio et artes quedam sūt ad prenoscendū futu
ros euentus quod ex necessitate vel frequenter
proueniūt. quod ad diuinationem non pertinet
sed ad alios futuros euentus cognoscendos
non sūt aliq̄ vere artes seu discipline. sed fal
laces et vanes ex deceptōe demonū introdu
cti ut dīcitur Augustinus. libro de civitate dei. **A**d tertium
dīnatio et homo habet naturalez inclinationem
ad cognoscendum futura secundum modū
humanū. non autem finis idēbitū diuinatōis mo
dū.